

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Radana Malíka a soudkyň Mgr. Lenky Krupičkové a JUDr. Barbary Pořízkové v právní věci žalobce: **I. B.,** zast. Mgr. Václavem Strouhalem, advokátem se sídlem třída Přátelství 1960, Písek, proti žalovanému: **první náměstek policejního prezidenta,** se sídlem Policejní prezidium České republiky, Strojnická 935/27, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 26. 6. 2015, č. j. PPR-17332-25/ČJ-2014-990131, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 28. 3. 2018, č. j. 3 Ad 13/2015 - 79,

takto:

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 28. 3. 2018, č. j. 3 Ad 13/2015 - 79, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Včas podanou kasační stížností žalovaný (dále jen „stěžovatel“) napadl shora označený rozsudek Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“), jímž bylo zrušeno jeho shora označené rozhodnutí, kterým změnil rozhodnutí ředitele Útvaru pro ochranu ústavních činitelů ochranné služby Policie ČR (dále jen „ÚOÚČ“) ve věcech služebního poměru ze dne 24. 3. 2014, č. 334/2014. Naposledy uvedeným rozhodnutím byla zamítnuta žádost žalobce o doplatek služebního příjmu za nařízenou službu přesčas konanou od 6. 11. 2010 do 6. 11. 2013 a současně uplatněna námitka promlčení za nařízenou službu přesčas konanou od 15. 3. 2009 do 5. 11. 2010. Změna tohoto rozhodnutí spočívala v tom, že se správní orgán dovolává promlčení ve vztahu k službě přesčas vykonané od 15. 3. 2009 do 5. 11. 2010 a ve vztahu ke zbylému období žádost zamítá.

[2] Městský soud při posuzování věci vycházel ze závěrů rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 1. 2018, č. j. 9 As 27/2017 - 31, který se zabývá tím, jak posuzovat nařízení služby přesčas z hlediska zákonného limitu 150 hodin ročně. Pokud je nařízena služba přesčas z důvodu, který nelze považovat za důležitý zájem služby, jedná se o nařízení služby přesčas nad uvedený limit. Při zkoumání jednotlivých přesčasů je zásadní, zda byl důvod pro nařízení služby přesčas předem známý a předvídatelný či nikoliv. Na

základě těchto východisek městský soud posoudil jednotlivé případy nařízení služeb přesčas žalobci.

[3] Městský soud rozdělil jednotlivé dny, ve kterých byla žalobci nařízena služba přesčas, do dvou skupin podle typu důvodu, pro který byla v daný den přesčasová služba nařízena. Vzhledem k obsahu kasačních námitek stěžovatele je pro přezkum ze strany Nejvyššího správního soudu relevantní pouze první skupina. Do této skupiny soud zařadil dny, kdy byla služba přesčas nařízena z důvodu kumulace nepřítomnosti příslušníků 5. skupiny ÚOÚČ. Pokud byly jednotlivé důvody nepřítomnosti těchto příslušníků předvídatelné, dlouhodobě plánované nebo se jednalo o delší pracovní neschopnost, jedná se o nařízení přesčasové služby, za niž mělo být žalobci poskytnuto náhradní volno, nebo mu měla být proplacena. V případech, kdy byla nařízena služba přesčas pro nepřítomnost několika příslušníků jak z důvodů dopředu známých, tak i náhlých, měl se stěžovatel zabývat poměrem předvídatelných a nepředvídatelných důvodů. Jelikož to neudělal a soud nemůže suplovat věcné posuzování správního orgánu, jeho rozhodnutí zrušil. Jednotlivé služby přesčas posoudil městský soud následovně:

[4] Ve dnech 15. 1. 2011, 16. 3. 2011, 19. 1. 2012, 13. 2. 2012, 18. 2. 2012, 4. 3. 2012, 14. 3. 2012, 29. 3. 2013 a 6. 7. 2013 byla služba přesčas nařízena v rozporu s § 54 odst. 1 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění účinném v rozhodné době (dále jen „zákon o služebním poměru“), neboť ani jeden z důvodů, které vedly k jejímu nařízení, nelze akceptovat jako důvod nařízení služby přesčas v důležitém zájmu. K jednotlivým důvodům městský soud uvedl, že zástup z důvodu čerpání studijního volna (15. 1. 2011) či čerpání dovolené (15. 1. 2011, 16. 3. 2011, 19. 1. 2012, 13. 2. 2012, 18. 2. 2012, 4. 3. 2012, 14. 3. 2012 a 29. 3. 2013) není výjimečnou situací, která by nemohla být plánována. Tímto důvodem není ani zástup za příslušníky neschopné služby, byla-li tato okolnost známá několik dní předem (v případě 15. 1. 2011 trvala pracovní neschopnost daného příslušníka od 3. 1. 2011, v případě 16. 3. 2011 trvala pracovní neschopnost příslušníků od začátku března 2011, resp. od 8. 3. 2011, v případě 19. 1. 2012 trvala pracovní neschopnost daného příslušníka přinejmenším od začátku ledna 2012, v případě 13. 2. 2012 trvala pracovní neschopnost příslušníků od začátku ledna 2012, resp. celý únor a od 6. 2. 2012, v případě 18. 2. 2012, 4. 3. 2012 a 14. 3. 2012 byli všichni tři příslušníci v pracovní neschopnosti dlouhodobě a v případě 6. 7. 2013 trvala pracovní neschopnost daného příslušníka od začátku července 2013). Akceptovatelným důvodem není ani zástup za jiného příslušníka pro překážku ve službě z důvodu překážek ve službě z důvodu obecného zájmu (16. 3. 2011 a 13. 2. 2012). Již z povahy tohoto typu překážek ve službě je totiž nanejvýš pravděpodobné, že se nejednalo o absence nepředvídatelné a neplánované. Jako důvod pro nařízení služby přesčas městský soud neshledal ani zástup za příslušníka, jemuž bylo uděleno služební volno z důvodu ošetřování člena rodiny, neboť v případě 19. 1. 2012 zažádal daný příslušník o služební volno již dne 12. 1. 2012 a v případě 14. 3. 2012 již dne 5. 3. 2012. Důvodem nemůže být ani zástup za příslušníka, jemuž bylo poskytnuto služební volno z důvodu dárcovství krve (13. 2. 2012), neboť daný příslušník zažádal o služební volno již dne 3. 2. 2012, ani zástup za příslušníka, jemuž bylo poskytnuto služební volno z důvodu osobní překážky (18. 2. 2012 a 4. 3. 2012), neboť v případě 18. 2. 2012 čerpal daný příslušník služební volno již od 16. 2. 2012 a žádost o jeho udělení není součástí spisu a v případě 4. 3. 2012 požádal daný příslušník o služební volno již dne 29. 2. 2012.

[5] Ve vztahu ke dnům 25. 1. 2011, 4. 2. 2011 a 20. 4. 2011 městský soud uvedl, že důvodem nařízení služby přesčas bylo mimo jiné udělení služebního volna z důvodu osobní překážky ve službě, avšak nebylo možné určit, zda překážka ve službě byla předem známa či nikoli, neboť žádost o udělení služebního volna není součástí spisu. Stěžovatel je proto povinen prověřit tyto žádosti, a pokud byly skartovány, postupovat ve prospěch žalobce, neboť je to stěžovatel, kdo musí prokázat, že službu přesčas nařídil v souladu se zákonem.

[6] Dne 8. 2. 2012 byla služba přesčas nařízena v souladu se zákonem, neboť jejím důvodem byl mimo jiné zástup za příslušníka neschopného služby, přičemž neschopnost trvala od 6. 2. 2012. Vznikla-li absence ze zdravotních důvodů pouhé dva dny před nástupem služby přesčas, mohla způsobit vznik neočekávané situace a nemohla být již řešena změnou rozvržení základní doby služby podle § 53 odst. 1 zákona o služebním poměru.

II. Obsah kasační stížnosti správního orgánu a vyjádření žalobce

[7] Stěžovatel se domáhá zrušení výše uvedeného rozsudku městského soudu z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a) a písm. d) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“).

[8] Namítá, že městský soud se při posouzení věci neřídil judikaturou Nejvyššího správního soudu, resp. z ní dovodil nepřiléhavé závěry. V rozsudku ze dne 25. 1. 2018, č. j. 9 As 258/2017 - 32, bylo jednoznačně konstatováno, že službu přesčas lze výjimečně nařídit v situacích, které nebylo možné předvídat při rozvržení doby služby na jednotlivé směny, například pracovní neschopnost jednoho příslušníka a nutnost jej po dobu jejího trvání zastoupit. Městský soud však tento důvod neuznal v případech, kdy služební funkcionář o absencích věděl s několikadenním předstihem. Tímto postupoval v rozporu s rozsudkem ze dne 23. 5. 2013, č. j. 4 Ads 11/2013 - 41, z něhož plyne, že za mimořádné a neočekávané důvody je třeba považovat skutečnosti, které nebylo možné předvídat při plánování jednotlivých směn podle § 53 zákona o služebním poměru. Pro posouzení mimořádnosti situací je tedy rozhodný den, kdy byla plánována řádná služba na následující měsíc. V souladu s § 53 odst. 1 zákona o služebním poměru se doba služby rozvrhuje na jednotlivé směny předem zpravidla na období jednoho měsíce. V praxi je plán služby vyhotoven k 25. dni předchozího měsíce. Pro posouzení mimořádnosti tedy není směrodatné s kolikadenním předstihem věděl služební funkcionář o důvodu nařízení služby přesčas, nýbrž je třeba zkoumat, zda na absenci jiných příslušníků mohl služební funkcionář reagovat při plánování směn na následující měsíc. Z rozsudku pak není zřejmé, jak městský soud stanovil počet dnů, odkdy lze vědomí funkcionáře o absenci považovat za výjimečnou situaci. To činí rozsudek nepřezkoumatelným.

[9] Podmínky pro nařízení služby přesčas splňuje i dlouhodobá pracovní neschopnost, neboť se dle rozsudku č. j. 9 As 258/2017 - 32 jedná o nahodilou událost. Na podkladě rozsudku č. j. 9 As 27/2017 - 31 stěžovatel dovozuje, že dlouhodobá absence příslušníků ve výkonu služby představuje rovněž situaci časově omezenou, avšak stále výjimečnou. Služební funkcionář však musí zajistit plnění úkolů útvaru, a to s příslušníky, které má k dispozici. Při plánování směn nelze kalkulovat nejen s tím, kdy příslušník onemocní, ale ani s tím, kdy opět nastoupí k výkonu služby. Závěry městského soudu ve vztahu k nařízení služby přesčas ve dnech 13. 2. 2012, 4. 3. 2012 a 14. 3. 2012 jsou tudíž nesprávné.

[10] Stěžovatel dále nesouhlasí s tím, jak městský soud posoudil udělování služebního volna. Z rozsudku č. j. 9 As 258/2017 - 32 plyne, že je nutné zohlednit, zda má příslušník na udělení služebního volna právní nárok či nikoliv. Pokud je ze zákona o služebním poměru na udělení služebního volna právní nárok, nemůže služební funkcionář jeho udělení ovlivnit. Dle § 70 zákona o služebním poměru je ošetřování nemocného dítěte mladšího 10 let i ošetřování jiného nemocného člena rodiny, jestliže jeho zdravotní stav vyžaduje nezbytné ošetření jinou osobou, důležitou osobní překážkou ve službě a příslušník má nárok na udělení služebního volna. Závěr městského soudu ve vztahu k 19. 1. 2012 a 14. 3. 2012 je tudíž v rozporu s citovanou judikaturou. Ošetřování člena rodiny navíc bylo důvodem pro udělení služebního volna dne 4. 3. 2012, což dokládá žalované rozhodnutí. Dle stěžovatele je proto nepodstatné, s kolikadenním předstihem bylo o ošetřování člena rodiny požádáno, neboť se vždy jedná o nepředvídatelnou událost. K prokázání tohoto důvodu nařízení služby přesčas postačují plány služeb, konkrétní žádosti o udělení tohoto služebního volna nemohou jakkoli zvrátit jejich právní hodnocení.

[11] Služební funkcionář nemůže ovlivnit ani udělení služebního volna při překážkách ve službě z důvodu obecného zájmu definované v § 68 a § 69 zákona o služebním poměru. Rovněž na toto služební volno existuje právní nárok a služební funkcionář je musí udělit. Městský soud nijak nezdůvodnil svůj závěr o tom, že tyto překážky typově nepředstavují nepředvídatelné a neplánované absence. Rozsudek je tudíž nepřezkoumatelný a ve vztahu ke dni 13. 2. 2012 věcně nesprávný. Důvodem, pro který bylo uděleno služební volno, bylo darování krve dle § 68 odst. 5 písm. a) zákona o služebním poměru. K podání žádosti o služební volno došlo až po stanovení plánu služeb na měsíc únor, tudíž služební funkcionář nemohl tuto skutečnost zohlednit při plánování směn na následující měsíc. Jedná se proto o mimořádnou okolnost.

[12] Na závěr kasační stížnosti navrhl napadený rozsudek městského soudu zrušit a věc mu vrátit k dalšímu řízení.

[13] Žalobce se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

III. Právní hodnocení Nejvyššího správního soudu

[14] Nejvyšší správní soud posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost byla podána včas, jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná a za stěžovatele jedná pověřená osoba s vysokoškolským právnickým vzděláním ve smyslu § 105 odst. 2 s. ř. s. Na základě kasační stížnosti přezkoumal napadený rozsudek městského soudu v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které uplatnil stěžovatel v podané kasační stížnosti, a dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

III. a) Nepřezkoumatelnost rozsudku městského soudu

[15] Soud se předně zabýval námitkou nepřezkoumatelnosti ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku spatřuje stěžovatel v nedostatečnosti důvodů rozsudku. Fakticky však napadá správnost výkladu neurčitého právního pojmu „důležitý zájem služby“ provedeného městským soudem. Dle městského soudu je totiž rozhodujícím kritériem pro posouzení toho, zda byla služba přesčas nařízena v souladu s § 54 odst. 1 zákona o služebním poměru, to, zda absence příslušníka, za nějž měl žalobce službu vykonat, byla stěžovateli známá v dostatečném předstihu před

vykonáním služby přesčas a zda tato absence byla předvídatelná a plánovaná. Bez ohledu na skutečnost, zda je toto kritérium správné či nikoliv (viz dále), jedná se o úvahu přezkoumatelnou. To, že stěžovatel nepovažuje kritérium zvolené městským soudem za věcně správné a dostatečně určité, nelze totiž považovat za důvod nepřezkoumatelnosti rozsudku, neboť nesprávné posouzení právní otázky je samostatným kasačním důvodem. Nejvyšší správní soud tedy uzavírá, že napadený rozsudek splňuje kritéria přezkoumatelnosti definovaná konstantní judikaturou, neboť z jeho odůvodnění je zcela zřejmé, jakými úvahami byl městský soud při posouzení věci v rozsahu žalobních bodů veden a k jakému závěru na jejich základě dospěl (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 20. 6. 1995, sp. zn. III. ÚS 84/94, ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. III. ÚS 94/97, a ze dne 11. 4. 2007, sp. zn. I. ÚS 741/06, a rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Azs 47/2003 - 130, ze dne 29. 7. 2004, č. j. 4 As 5/2003 - 52, ze dne 1. 6. 2005, č. j. 2 Azs 391/2004 - 62, a ze dne 21. 8. 2008, č. j. 7 As 28/2008 - 76). Námitka nepřezkoumatelnosti je proto nedůvodná.

III. b) Nesprávné právní posouzení věci

[16] Spor v nynější věci se týká doplatku služebního příjmu za nařízenou službu přesčas v rozsahu nejvýše 150 hodin konanou v období od 15. 3. 2009 do 6. 11. 2013. U doplatku za období od 15. 3. 2009 do 5. 11. 2010 se stěžovatel dovolal promlčení ve smyslu § 206 odst. 1 zákona o služebním poměru. Ve vztahu ke zbylému období posuzoval žalobcovu žádost o doplatek věcně, pro což je podstatná následující právní úprava.

[17] Dle § 54 odst. 1 zákona o služebním poměru platí: „*Příslušníkovi lze v důležitém zájmu služby nařídit výkon služby přesčas nejvýše v rozsahu 150 hodin v kalendářním roce.*“ Dle § 54 odst. 2 tohoto zákona platí: „*Jestliže bude vyhlášen krizový stav podle zvláštního právního předpisu nebo ve výjimečných případech ve veřejném zájmu, lze příslušníkovi nařídit po dobu krizového stavu a nebo po nezbytnou dobu ve veřejném zájmu službu přesčas i nad rozsah stanovený v odstavci 1.*“

[18] Podle § 112 odst. 2, věty první, zákona o služebním poměru: „*Příslušníkovi je stanoven služební příjem s přihlédnutím k případné službě přesčas v rozsahu 150 hodin v kalendářním roce.*“ Ústavností tohoto ustanovení se zabýval Ústavní soud v nálezu ze dne 15. 11. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 20/09, kde neshledal jeho rozpor s ústavním pořádkem.

[19] Ustanovení § 125 odst. 1 zákona o služebním příjmu uvádí: „*Příslušník má nárok na náhradní volno za každou hodinu služby přesčas nad 150 hodin v kalendářním roce. Neposkytne-li bezpečnostní sbor příslušníkovi náhradní volno v době 3 kalendářních měsíců po výkonu služby přesčas nebo v jinak dohodnuté době, má nárok na poměrnou část přiznaného základního tarifu, osobního příplatku a zvláštního příplatku, který připadá na každou tuto hodinu služby bez služby přesčas v kalendářním měsíci, v němž službu koná.*“

[20] Z uvedené právní úpravy je zřejmé, že podle § 54 odst. 1 zákona o služebním poměru může být služba přesčas v maximálním rozsahu 150 hodin v kalendářním roce nařízena pouze v *důležitém zájmu služby* (mimo případy krizového stavu nebo výjimečné případy ve veřejném zájmu dle § 54 odst. 2, kdy lze nařídit službu přesčas i nad rámec tohoto limitu). V takovém případě nedochází k navýšení služebního příjmu, neboť při jeho stanovení je již s případnými přesčasovými hodinami počítáno (§ 112 odst. 2 zákona o služebním poměru). Pokud však přesčasové hodiny uvedený limit přesáhnou, má

příslušník nárok buď na náhradní volno, nebo na poměrnou část příslušného základního tarifu, osobního příplatku a zvláštního příplatku. Na základě analogické aplikace § 125 odst. 1 zákona o služebním poměru má příslušník nárok na náhradní volno, nebo na poměrnou část přiznaného základního tarifu, osobního příplatku a zvláštního příplatku i za každou vykonanou hodinu služby přesčas do limitu 150 hodin v kalendářním roce, která byla nařízena v rozporu se zákonem (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 5. 2013, č. j. 4 Ads 11/2013 - 41).

[21] Otázka zákonnosti rozhodnutí žalovaného, kterým nevyhověl žádosti žalobce o doplatek služebního příjmu za období od 15. 3. 2009 do 6. 11. 2013, je v posuzované věci závislá právě na zodpovězení otázky, zda byly služby přesčas v rozsahu do 150 hodin v kalendářním roce nařízeny v souladu se zákonem.

[22] Z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 9. 2012, č. j. 6 Ads 151/2011 - 126, vyplývá, že službu přesčas lze nařídit výjimečně, neboť zákonodárce její přípustnost podmínil existencí určitých zákonných podmínek, bez jejichž identifikace výkon služby přesčas nařídit nelze. Podmínky, za nichž lze ve smyslu § 54 odst. 1 zákona o služebním poměru nařídit službu přesčas, shrnul Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 15. 10. 2015, č. j. 1 As 183/2015 - 63, takto: 1) důležitý zájem služby a z toho vyplývající předpoklad výjimečnosti služby přesčas, 2) odůvodnění přijetí tohoto opatření a 3) maximální rozsah 150 hodin v kalendářním roce, popř. vyhlášení krizového stavu nebo jiné výjimečné případy ve veřejném zájmu.

[23] Lze tedy shrnout, že služební zákon nepojímá službu přesčas jako další fond služební doby, z něhož je možné libovolně čerpat do limitu 150 hodin v kalendářním roce. Služba přesčas dle § 54 odst. 1 zákona o služebním poměru představuje výjimečné opatření, které umožňuje nařídit výkon služby nad rámec základní doby služby. Důležitý zájem služby nemůže spočívat v dlouhodobém až trvalém nedostatku příslušníků.

[24] V posuzovaném případě stěžovatel odůvodnil nařízení služby přesčas kumulací absencí příslušníků páté skupiny ÚOÚČ. Nejednalo se tedy o nutnost zastoupit konkrétního příslušníka, jenž nemohl nastoupit daný den do služby, ale o stav, kdy do služby v tentýž den nenastoupilo z různých důvodů více příslušníků najednou. Obdobnou situací se Nejvyšší správní soud zabýval v rozsudku ze dne 25. 1. 2018, č. j. 9 As 258/2017 - 32, v němž uvedl, že: „*Řádné posouzení žaloby v nynějším případě vyžadovalo nejprve provést rozbor toho, zda jednotlivé dílčí důvody nepřítomnosti příslušníků uvedené správními orgány (dovolená, pracovní neschopnost, služební volno, jazykový kurz atd.) by bylo možno samostatně akceptovat jako důležitý zájem služby ve smyslu § 54 odst. 1 zákona o služebním poměru pro nařízení služby přesčas u příslušníka, který má absentující příslušníky zastoupit [k tomu viz část IV. a) tohoto rozsudku]. A po takto provedeném rozboru jednotlivých dílčích důvodů provést u každého dne, kdy žalobci byla nařízena služba přesčas, hodnocení, zda obstojí odůvodnění správních orgánů poukazující na kumulaci absencí celé řady příslušníků chybějících ze široké palety důvodů [k tomu viz část IV. b) tohoto rozsudku].*“ Městský soud tedy postupoval správně, pokud nejprve hodnotil, zda jednotlivé dílčí důvody nepřítomnosti příslušníků uvedené stěžovatelem představují způsobilý důvod pro nařízení služby přesčas.

[25] Dle městského soudu byla služba přesčas ve dnech 15. 1. 2011, 16. 3. 2011, 19. 1. 2012, 13. 2. 2012, 18. 2. 2012, 4. 3. 2012, 14. 3. 2012, 29. 3. 2013 a 6. 7. 2013 nařízena v rozporu s § 54 odst. 1 zákona o služebním poměru, neboť žádný dílčí důvod nepřítomnosti

příslušníků uvedený stěžovatelem nelze akceptovat jako způsobilý důvod pro nařízení služby přesčas ve smyslu citovaného ustanovení. Těmito důvody bylo čerpání studijního volna, čerpání dovolené, pracovní neschopnost a služební volno z důvodu překážek ve službě z důvodu obecného zájmu nebo z důvodu ošetřování člena rodiny. Stěžovatel nevznáší žádné námitky proti tomu, jak městský soud hodnotil čerpání studijního volna a dovolené. Rozporuje toliko posouzení dílčích důvodů spočívajících v zastupování jiných příslušníků, kteří byli v pracovní neschopnosti, nebo jim bylo uděleno služební volno z důvodu překážek ve službě z důvodu obecného zájmu nebo z důvodu ošetřování člena rodiny. Městský soud posoudil tyto důvody pro nařízení přesčasové služby jako neakceptovatelné, neboť byly služebnímu funkcionáři známy s dostatečným časovým předstihem před vykonáním služby přesčas, respektive byly předvídatelné a plánované.

1) Zástup za příslušníka nepřítomného z důvodu pracovní neschopnosti

[26] Městský soud připustil, že pracovní neschopnost jednoho příslušníka a nutnost jej po dobu jeho nepřítomnosti zastoupit, lze akceptovat jako důležitý důvod pro nařízení služby přesčas. Nikoliv však v případě, kdy služební funkcionář o důvodu absence věděl v dostatečném předstihu před nástupem přesčasové služby. Dle stěžovatele není rozhodné, kolik dní uplynulo mezi zjištěním pracovní neschopnosti a nástupem služby přesčas, ale zda služební funkcionář o pracovní neschopnosti věděl při plánování směn na následující měsíc.

[27] Dle § 53 odst. 1 zákona o služebním poměru se doba služby rozvrhuje na jednotlivé směny předem zpravidla na období 1 měsíce. Při rozvržení doby služby na jednotlivé směny postupuje služební funkcionář tak, aby zajistil včasné a kvalitní plnění úkolů bezpečnostního sboru ve smyslu § 201 odst. 1 zákona o služebním poměru na daný měsíc. Při rozvrhu základní doby služby služební funkcionář přirozeně nemůže dost dobře zohlednit případnou budoucí absenci příslušníků v důsledku jejich pracovní neschopnosti. Ve smyslu již citovaného rozsudku č. j. 9 As 258/2017 - 32 je totiž neschopnost způsobená zdravotními důvody nahodilá událost, k níž u jednotlivého příslušníka nemusí vůbec dojít a i v případě, že k ní dojde, nelze ji dopředu předvídat. Jedná se tedy o nepředvídatelnou situaci. V této souvislosti Nejvyšší správní soud v citovaném rozsudku výslovně uvedl, že „[n]*a absenci příslušníků z důvodu pracovní neschopnosti lze však celkem dobře reagovat nařízením služby přesčas.*“

[28] V rozsudku č. j. 1 As 183/2015 - 63 Nejvyšší správní soud uvedl, že: „*Službu přesčas lze nařídit pouze v* důležitém zájmu služby, *který je dán jen ve výjimečných případech. Konkrétně se jedná o situace, jež nebylo možné předvídat při rozvržení doby služby na jednotlivé směny podle § 53 zákona o služebním poměru, jako například momentální indispozice nebo absence některého z příslušníků ze zdravotních či jiných důvodů (...)*“. Nejenže zde Nejvyšší správní soud potvrdil, že pracovní neschopnost je třeba považovat za nepředvídatelnou situaci, ale stanovil i časový okamžik, ke kterému je třeba posuzovat její nepředvídatelnost z hlediska možnosti nařídit službu přesčas v souladu s § 54 odst. 1 zákona o služebním poměru. Tímto okamžikem je zpracování rozvrhu základní doby služby dle § 53 téhož zákona. Ke stejnému závěru dospěl Nejvyšší správní soud rovněž v rozsudku č. j. 4 Ads 11/2013 - 41, v němž uvedl, že službu přesčas je možné nařídit: „*jen v případech, které nebylo možné předvídat při rozvržení doby služby na jednotlivé směny podle § 53 služebního zákona. Jelikož je v operačním středisku Policie České republiky prováděn*

výkon služby v nepřetržitém provozu, lze naopak očekávat menší množství takových případů. Mezi ně by bezpochyby náležely služby přesčas náhradou za příslušníky v pracovní neschopnosti, jak již bylo zmíněno.“

[29] Z výše citované judikatury vyplývá, že městský soud stanovil okamžik, ke kterému se posuzuje předvídatelnost důvodu nařízení služby přesčas nesprávně. Není totiž rozhodné, s jakým časovým předstihem před vykonáním služby přesčas služební funkcionář věděl o pracovní neschopnosti jiných příslušníků, ale zda o ní věděl při zpracování rozvrhu základní doby služby na příští měsíc. Nastala-li tedy pracovní neschopnost příslušníků až po rozvržení doby služby na jednotlivé směny v dalším měsíci, jedná se o nepředvídatelnou situaci, kterou je možné řešit v souladu s § 54 odst. 1 zákona o služebním poměru nařízením služby přesčas.

[30] Pokud je naopak služebnímu funkcionáři při zpracování rozvrhu základní doby služby na příští měsíc známo, že některý z příslušníků je v pracovní neschopnosti, je na něm, aby tuto skutečnost promítl do rozvrhu služeb v tom smyslu, že jednotlivé služby rozdělí mezi příslušníky, jež má k dispozici. Takovou pracovní neschopnost totiž nelze ve smyslu výše uvedeného považovat za nepředvídatelnou právě proto, že je při rozvržení doby služby na jednotlivé směny služebnímu funkcionáři známa. Zpravidla bude služebnímu funkcionáři známa rovněž informace o předpokládané době trvání pracovní neschopnosti. Tuto může získat buďto přímo od zdravotně indisponovaného příslušníka nebo ji lze odvodit z obsahu rozhodnutí lékaře o dočasné pracovní neschopnosti, kde je pravidelně uváděno datum příštího ošetření nebo kontroly. Nelze tedy souhlasit s názorem stěžovatele, že by nebylo možné při plánování výkonu služby kalkulovat s tím, kdy zdravotně indisponovaný příslušník opět nastoupí do služby. Pochopitelně platí, že bude-li pracovní neschopnost ukončena k pozdějšímu než předpokládanému datu, půjde zpravidla o další okolnost, kterou nebylo možné při rozvržení doby služby na jednotlivé směny předvídat. Dlouhodobá pracovní neschopnost tedy nemůže bez dalšího sama o sobě znamenat, že by byl v případě zástupu za daného příslušníka vždy automaticky naplněn důležitý důvod pro nařízení služby přesčas. Vždy bude záležet na konkrétních okolnostech dané pracovní neschopnosti, jejím průběhu a rozsahu informací, které má služební funkcionář při zpracování rozvrhu základní doby služby na příští měsíc.

2) Zástup za příslušníka, kterému bylo uděleno služební volno

[31] Ustanovení § 68 a § 70 zákona o služebním poměru spojují nárok na poskytnutí služebního volna s velkou skupinou různorodých případů. Jedná se jak o situace, které není možné dopředu předvídat (ošetřování nemocného člena rodiny, jestliže jeho zdravotní stav vyžaduje nezbytné ošetření jinou osobou, nepředvídané přerušení provozu nebo zpoždění hromadného dopravního prostředku, účast na zásahu jednotky Sboru dobrovolných hasičů, záchranné akci Horské služby, Vodní záchranné služby), tak o situace, které lze dopředu předvídat velmi dobře (účast ve státní sportovní reprezentaci, činnost vedoucího tábora pro děti a mládež, vlastní svatba, svatba dětí nebo rodičů, apod.). Některé situace mohou být za určitých okolností předvídatelné, jindy náhlé (např. dárcovství krve, výkon povinnosti svědka, doprovod člena rodiny do zdravotnického zařízení k vyšetření nebo ošetření, jestliže to nezbytně vyžaduje jeho věk nebo zdravotní stav). Není proto dost dobře možné poskytnout ve vztahu k jednotlivým důvodům obecně platný závěr, zda se jedná o předvídatelný a plánovaný důvod absence. Hodnocení u služebního volna musí brát vždy v potaz konkrétní důvod a okolnosti jeho poskytnutí.

[32] Dle rozsudku č. j. 9 As 27/2017 - 31 lze na hodnocení nařízení přesčasu z důvodu zástupu příslušníka, který čerpá služební volno, použít shodné kritérium jako v případě pracovní neschopnosti. Jde-li tedy o důvod čerpání služebního volna, který byl při rozvržení doby služby na jednotlivé směny nepředvídatelný a náhlý, lze hovořit o naplnění důležitého zájmu služby zahrnujícího znak jisté výjimečnosti. Opačně tomu bude v případě důvodu, o kterém se příslušný služební funkcionář dozvěděl s dostatečným předstihem, tj. o němž věděl při rozvržení doby služby na jednotlivé směny.

[33] Ani zde tedy neobstojí dílčí závěr městského soudu, že tento důvod nelze akceptovat jako způsobilý důvod pro nařízení služby přesčas v případě, kdy existuje časový rozestup několika dnů mezi žádostí o poskytnutí služebního volna a vlastním vykonáním služby přesčas. Rozhodné je, zda o této žádosti služební funkcionář věděl při zpracování rozvrhu základní doby služby na příští měsíc.

[34] Nelze však souhlasit ani se stěžovatelem, který akcentuje skutečnost, že poskytnutí služebního volna je v určitých případech nárokové a služební funkcionář nemůže jeho udělení nijak ovlivnit. Tato skutečnost nehraje z hlediska posouzení, zda poskytnutí služebního volna představuje způsobilý důvod pro nařízení služby přesčas, žádnou roli. I v případě služebního volna, na jehož poskytnutí má příslušník nárok, se totiž může jednat (a v řadě případů se bude jednat) o situaci, která je předem známá a předvídatelná a kterou tedy může služební funkcionář při rozvržení doby služby na jednotlivé směny podle § 53 služebního zákona zohlednit.

IV. Závěr a náklady řízení

[35] Kasační stížnost je důvodná, proto Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil dle § 110 odst. 1, věty první, s. ř. s. a věc vrátil městskému soudu k dalšímu řízení. O věci přitom rozhodl bez jednání, jelikož § 109 odst. 2 s. ř. s. takový postup předpokládá.

[36] V dalším řízení je městský soud vázán závazným právním názorem vyjádřeným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.). Podstatu závazného právního názoru lze shrnout takto: městský soud znovu provede rozbor toho, zda jednotlivé uváděné dílčí důvody absence příslušníků ve dnech, kdy byla žalobci služba přesčas nařízena z důvodu kumulace nepřítomnosti příslušníků 5. skupiny ÚOÚČ, by bylo možno samostatně akceptovat jako důležitý zájem služby ve smyslu § 54 odst. 1 zákona o služebním poměru pro nařízení služby přesčas žalobci. Při tomto rozboru městský soud zohlední závěry Nejvyššího správního soudu týkající se hodnocení pracovní neschopnosti a poskytnutí služebního volna uvedené v části III. b) tohoto rozsudku. A po takto provedeném rozboru jednotlivých dílčích důvodů provede u každého dne, kdy žalobci byla nařízena služba přesčas, hodnocení, zda obstojí odůvodnění správních orgánů poukazující na kumulaci absencí celé řady příslušníků chybějících ze široké palety důvodů.

[37] V novém rozhodnutí městský soud rozhodne též o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 3, věta první, s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 27. září 2018

JUDr. Radan Malík
předseda senátu